

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

		сауаттылығын арттыру	
203.	Эрболат А.	Орта мектепте нанотехнология ұғымын оқытудың тиімді әдістері	808

СЕКЦИЯ 2

СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ И КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Подсекция 2.1			
Цифровая трансформация образования			
204.	Адалбек Н.	«Традиционные и интеллектуальные подходы в обучении»	812
205.	Бакенова А.А.	«Цифровизация тестирования: разработка нейросетевого приложения для формирования заданий по английской грамматике»	816
206.	Бекмурат А.Е.	«Инновационные методы обучения информатике в школе на основе искусственного интеллекта»	821
207.	Назарова А.Т.	«Развитие цифровых компетенций учителей в условиях персонализированного обучения»	826
208.	Нуриева Д.Р.	«Цифровая трансформация педагогики: роль информационных технологий в повышении квалификации преподавателей»	830
209.	Абдуашимова П.М.	«Білім беру процесінде жасанды интеллект технологияларын қолданудың тиімділігі»	833
210.	Ажибаева А.Д.	«Мектеп информатикасын оқытудағы кемшіліктерді жою жолдары»	837
211.	Асылбек М.А.	«Орта мектепте білім беру үдерісінде үлкен деректерді қолдану әдістемесі»	842
212.	Аталова А.Е.	«Әлеуметтік желілерді информатика пәні бойынша оқыту құралы ретінде пайдалану»	845
213.	Балтабаев Н.П.	«Мектептерде сабақ кестесін автоматтандыруға арналған интеллектуалды жүйе құру»	851
214.	Балтабаев Н.П., Дәрменов Ә.М., Мұратова М.М.	«Жасанды интеллект негізінде жаратылыстану пәндерін оқытуды жетілдіру: BilimALL AI платформасының мүмкіндіктері»	854
215.	Баумуратова Х.Б.	«АКТ оқыту барысында бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылықтарын қалыптастырудың әдістемесі»	856
216.	Баумуратова Ш.Б.	«Жасанды интеллект негізінде инклюзивті білім беруді жетілдіру»	859
217.	Ғазиз Ж.Е.	«Бастауыш мектепте ақпараттық-коммуникациялық технологияларды оқыту әдістемесі»	863
218.	Дәрменов Ә.М.	«Информатиканы қолжетімді ететін мобильді "BilimAll" қосымшасы»	866
219.	Дүйсегалиева Н.А.	«HIGH-TOUCH HIGH-TECH моделі арқылы болашақ информатика мұғалімдерін машиналық оқыту негізінде даярлаудың	870

	инновациялық тәсілдері туралы»	
220.	Еликбай А.Ж. «Ақпараттық дәуірде білім берудің жаңа кезеңі – Инфографика»	874
221.	Жаңабекқызы А. «EDCAFE AI көмегімен сабақты жоспарлау»	879
222.	Жумабекова У.Б., Сабырова М.Е., Сабыров Т.С. «Информатика пәнін жобалап оқыту технологиясы»	883
223.	Кендебай Н.А. «EDUVISION білім беру процесін қадағалайтын қосымша»	888
224.	Көшенова А. «Цифрлық сауаттылықтың мектеп курсы бойынша интеллектуалдық оқу басылымдарына арналған дидактикалық материалдар»	891
225.	Куанышева Д.Ж. «Инклюзивті білім беруде педагогтың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану даярлығын жетілдіру»	893
226.	Мауленова М.А. «Үлкен деректерді өңдеуде машиналық оқытудың әдістері мен құралдары»	897
227.	Мылтыкбаева Ж.Т. «Жаратылыстану пәндерін STEM білім беру мен ROS операциялық жүйесі негізінде кешенді оқыту»	901
228.	Надирхан Г.Е. «Ауыл мектептерінде цифрлық оқытуды дамыту мүмкіндіктері»	903
229.	Орынбаев М.Ж. «Компьютерлік көру алгоритмдерін машиналық оқыту негіздері бойынша қолданудың оқу-әдістемелік негіздері»	907
230.	Сабитова А.Б., Ражапова А.Н. «Жасанды интеллект және білім: болашақ мұғалімдерге арналған жаңа мүмкіндіктер»	910
231.	Сағындықова А.С. «Болашақ информатика мұғалімдерін магистратураға даярлаудағы онлайн-курстардың рөлі»	915
232.	Сайлау Ж.Б. «Халықаралық зерттеуге оқушыларды АКТ арқылы дайындаудағы педагогтердің құзыреттілігін арттыру жолдары»	918
233.	Төрәлі Қ.Н. «Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытудың ерекшеліктері»	923
234.	Турмаганбетова З.П., Алтыбаева А.Н. «Ерекше білімді қажет ететін оқушыларға мектеп информатика курсы оқытуды ұйымдастыру»	927
235.	Халхабай А. ««Алгоритмдеу және бағдарламалау» курсы бойынша мобильді қосымшаны оқу үдерісінде қолдану»	931
236.	Ысмайыл Н. «Мектеп информатика курсына жобалық оқыту әдісін енгізу»	936
237.	Ізбасарова М.Р. «Білім берудегі тестілеу жүйелері»	938

Подсекция 2.2

Интеллектуальные информационные системы

238.	Amantayeva Gulden Turarkyzy «Comparative analysis of models and methods in heart disease prediction problems»	944

239.	Tanirbergenov Meirbek Sagyndykovich «Facial Recognition-Based Attendance Management»	947
240.	Toleubay Daniyar Manatuly «Cardiac disease prediction using machine learning algoritms»	952
241.	Yerezhepov Rakhat Aibulatovich «Detecting logical fallacies in web content with nlp-powered crawling»	957
242.	Ажикенов Арман Русланович, Абашев Арслан Азатабекович «Оптимизация дорожного трафика в Астане через симуляцию транспортных потоков»	962
243.	Аманжол Альфараби Маликович, Сабит Мадияр, Кушербаев Бекзат Алибекулы «Система визуализации и анализа данных о передвижении нефти на основе интерактивной карты»	968
244.	Аскапова Мадина Куанышбековна «Параллельді қазақ-түрік сөйлеу корпусы қалыптастырудың әдісі мен моделін құру»	972
245.	Бекқожин Дастан Ақанұлы «Терең оқыту негізінде қолжазба таңбаларын тану программалық құралын әзірлеу»	975
246.	Дакенов Алишер Мырзахметұлы «Анализ сигналов ЭЭГ нейросетевыми методами для ранней диагностики нейродегенеративных заболеваний»	978
247.	Доспол Нәзгүл Нурланқызы, Жеткенбай Лена «Балабақшадағы балалардың эмоциялық жағдайын бақылауға арналған эмоцияларды тану жүйесін әзірлеу»	987
248.	Ермекбай Айболат, Молдабек Елжан «Жасанды интеллект негізінде веб-қосымша әзірлеу»	992
249.	Жұмал Жания Ержанқызы, Абдурахман Жансая Берікжанқызы «Применение голосового ИИ-помощника в геймифицированной образовательной среде»	1001
250.	Каримов Руслан Жасинович «Эффективность существующих ИИ-решений в основных направлениях транспортной логистики»	1007
251.	Кубиева Сабина Талгатовна, Утепбергенова Зарина Арманкызы «Разработка iot системы по уходу за растениями на базе искусственного интеллекта»	1012
252.	Кудобаев Даниал Дулатович «Разработка информационной системы для автоматизации стоматологических услуг»	1017
253.	Мусина Данель Тлеухановна «Интеллектуальные инструменты автоматизированной диагностики надежности информационных систем»	1024
254.	Рогова Ксения Александровна, Қабдыбек Ризат Досмжанұлы, Джумадиева Тогжан Бекежановна «Мониторинг инженерных конструкций на основе искусственного интеллекта»	1030

255.	Сафонова Софья Александровна «Современные аспекты информационной безопасности в облачных вычислениях: модели, угрозы и методы защиты»	1034
256.	Смаилова Назгүл Батырбекқызы «Терең оқыту арқылы кітап ұсыныстарын әзірлеу: collaborative filtering, content-based және nlp әдістерінің комбинациясы»	1041
257.	Тажібай Аружан Айдосқызы, Кудубаева Сауле Альжановна «Көру қабілеті әлсіз адамдарға арналған ai дауыстық көмекші: нақты уақытта объектілерді анықтау және қашықтықты бағалау»	1046
258.	Тайжанов Азамат Жанкелдіұлы «Python тілінде фильмдердің интеллектуалды ұсыныс жүйесін әзірлеу»	1051
259.	Умирзахов Сундетали Кабылбекович «Сұраныстарды интеллектуалды талдау негізінде ұйымның сайты үшін чат-бот құру»	1055
260.	Шайхстан Марғұлан «ИОТ Сенсорлары негізінде ауа ластану деңгейін болжау»	1060

Подсекция 2.3

Современные тенденции в программной инженерии и управлении в условиях цифровой индустрии

261.	Bekenova A.B. «Development of a registration panel for users and doctors with integration into the database»	1077
262.	Bolat A.Zh. «Data analysis methods and decision making using big data and machine learning tools»	1081
263.	Алтайұлы А. «Visual studio интегралды ортасында «қойма қызметкерлеріне арналған» мәліметтер қорын жобалау»	1086
264.	Арап А.Қ. «Ақылды сурет салушы роботты әзірлеу»	1088
265.	Артыкбекқызы А. «Ақылды үйлердегі заттар интернеті(iot) мен робототехниканың өзара әрекеттесуі»	1091
266.	Ахметова А.Д. «Тоңазытқыштағы өнімдерді бақылауға және тағам әзірлеу ұсынысын беруге арналған программалық қосымша»	1096
267.	Дәрібай Д.Д. «Робототехниканы қолдану арқылы қойма логистикасындағы қолданыстағы басқару жүйелерін талдау»	1100
268.	Жамбулов С.Ж. «Білім алушыларды информатика және программалау олимпиадаларына дайындауда жасанды интеллекттің қолданысы»	1102
269.	Каиржан Р.С. «Development of system for recognition of emotional states of employees based on computer vision methods on Raspberry Pi»	1108
270.	Кайрекенова Н.Р. «Өнеркәсіптік роботты көру үшін машиналық оқытудың заманауи тәсілдері: әдістер, деректер жиынтығы және оптимизациялау»	1111

271.	Калижан А.К. «Разработка системы биометрической аутентификации с предотвращением deepfake атак»	1113
272.	Касылкасова К.Н. «Программное обеспечение smartmed для обработки медицинских данных и диагностики»	1118
273.	Қабдешев Ә.Е. «Жөтелді талдау негізінде денсаулықты диагностикалаудың интеллектуалды программасын әзірлеу»	1120
274.	Махаев Е.Е. «Разработка облачного приложения для автоматизации деятельности сети аптек»	1123
275.	Муратов М.М. «Эффективность единой информационной системы агропромышленного комплекса»	1126
276.	Нуржанова А.Б. «Современные методы классификации эмоций: анализ подходов и перспективы развития»	1130
277.	Нурпеисова З.Р. «Обзор и исследование методов искусственного интеллекта для анализа рынка недвижимости»	1134
278.	Рақымбек А.С. «Кітапқұмарларға арналған платформа: кітаптарды оқу және бөлісу үшін әлеуметтік желіні жобалау және іске асыру»	1138
279.	Сагидуллина Д.С. «Visual studio интегралды ортасында «қаржылық транзакцияларды қадағалау және талдауға арналған» мәліметтер қорын жобалау»	1144
280.	Төлеубай Д.М. «Yolov10 қолдану арқылы рентген суреттерінде сүйек сынуын анықтауды кешенді зерттеу»	1147
281.	Утегенова Д.Б. «Visual studio интегралды ортасында «фитнес орталық қызметкері үшін» мәліметтер қорын жобалау»	1152
282.	Шаймуратов А.Ж. «Проектирование аппаратно-программного комплекса для автоматизированного учета железнодорожного подвижного состава»	1154
Подсекция 2.4		
Информационная безопасность		
283.	Akniyet N. «Smart home automation and security system using arduino uno r4 and esp32 microcontrollers with telegram integration»	1158
284.	Askhatov A. «Analysis of social engineering methods and development of a defense strategy for corporate structures»	1165
285.	Bekturganov A.B. «Development of an early detection model for ddos attacks based on network traffic analysis»	1170
286.	Gabdullin A. «Analysis of modern wireless network security protocols and prospects for their development»	1174

287.	Garifullin A. «Modern information security management systems: construction and implementation in the digital era»	1179
288.	Igumenshev D.V. «Methods of embedding malicious code into pdf files»	1182
289.	Issabay T.B. «Utilizing sandboxes for cybersecurity training: a hands-on approach»	1187
290.	Kalybayev S. «Overview of modern authentication methods in telecommunication systems: from passwords to biometrics»	1191
291.	Kerim A. «Owasp top 10 and alternative methods of its compilation»	1194
292.	Yergazin A. «Analysis of a protection of hybrid intrusion detection and prevention system (idps) for low-latency 5g networks with adaptive learning using edge computing»	1199
293.	Yerzhanova Y.Y. «Key attacks in web forensics: xss, sql injection and rce»	1204
294.	Zhakay A. «Fundamentals of modern cryptography: from encryption to digital signatures»	1209
295.	Айдарова А.А. «Visualvm көмегімен cast-128 және kuznyechik блоктық шифрларының кілт генерациясын салыстыру және стандарттарға шолу»	1214
296.	Акимбекова Д.М., Каиржанова Д.Ж. «Жергілікті желінің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін негізгі параметрлер»	1220
297.	Аскарлов А.Д. «Разработка и исследование эффективности метода и инструмента для выявления фейковых новостей в социальных сетях»	1224
298.	Ауесхан Н. «Аномалияларды анықтау әдістерін талдау»	1229
299.	Ерболатов А. «Анализ вредоносных программ с помощью ии и криптографическая защита»	1332
300.	Ерболатова А.Ж. «Neuvecton және kubernetes: контейнерлік ортадағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәсілдері»	1336
301.	Жанатаев М.К. «Стеганография на основе lsb: реализация сокрытия данных в медиафайлах»	1338
302.	Жарасхан Н.Ж., Қайупов Е.К. «Crystals-kyber алгоритмін ресурсы шектеулі құрылғыларға оңтайландыру»	1343
303.	Жолдасбаев М.Ә. «Заманауи операциялық жүйелердегі жады дампы кескінін алу құралдарын талдау және салыстыру»	1348
304.	Жолмұратұлы Б., Маратов Ә.Б., Ховдабай Н.А. «Екі факторлы	1353

	аутентификацияның қауіпсіздігі және оның қолданылуы»	
305.	Кадринов Д.М. «Автоматизация внедрения альтернативной soag платформы на основе средств со свободной лицензией»	1357
306.	Казбаганбетова М.А. «Wireshark бағдарламасын пайдаланып желілік трафикті талдау және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету»	1361
307.	Кәкімбек Ә.Қ., Серікбай А.Е., Наурызбаев Д.Е. «MITM шабуылы туралы»	1366
308.	Кеттеш Б.Н. «ELF талдауындағы capstone: сызықтық және рекурсивті дизассемблерлеу»	1370
309.	Көшкінбаева Ф.Қ. «Linux қорғаудың заманауи әдістеріне талдау.openvas және nmap көмегімен осалдықтарды анықтау»	1374
310.	Қадыр Н.Е. «Заманауи фишинг түрлері мен олардың ұйымдық ақпараттық жүйелерге ықпалы»	1379
311.	Қажкен Е.Е., Темиржан С.А. «Қауіпсіздік инциденттеріне қалай жауап беруге болады?»	1384
312.	Қартбай Е.Ғ., Тынарбай Н.И. «MITM шабуылы (адамның ортадағы шабуылы)»	1388
313.	Маратов Б.Ж. «Әлеуметтік инженерия қауіпсіздікке қатер ретінде: қызметкерлерді қорғау және оқыту әдістері»	1393
314.	Мағзумов А.М. «Websocket протоколындағы осалдықтарды талдау»	1397
315.	Майданов А.С. «Автоматизация процесса анализа оперативной памяти с использованием python»	1401
316.	Мақсат Ә., Нурсейтов С. «Блокчейн қажеттілік пе, әлде сән бе?»	1406
317.	Қ. Мырзағалиұлы. «Инциденттерді анықтауда желілік логтарды талдаудың маңызды рөлдері»	1409
318.	Нурбатуров С.К. «Интеграция honeypot в ит-инфраструктуру компании»	1412
319.	Нуриева Д.Р., Исайнова А.Н. «Анализ рисками безопасности данных в медицинских учреждениях»	1415
320.	Нұрлан А.Т. «Кескіндердегі статистикалық стегоанализ әдістері»	1420
321.	Оралбеков Е.А. «Ddos-шабуылдардың жаңа буыны»	1424

322.	Рамазанова Ж, Нұрлан А, Жайсанбаева А. «Бұлтты технологияларды пайдалану кезіндегі тәуекелдер мен қауіпсіздік шараларын зерттеу»	1430
323.	Сахатбекқызы Т., Бахтиярқызы Т.А. «IoT құрылғыларының желідегі қауіпсіздігін қалай қамтамасыз етуге болады: стратегиялар және packet tracer көмегімен модельдеу»	1434
324.	Серғазы М. «Повышение производительности разработчиков с помощью интегрированных искусственных интеллектов и соображения кибербезопасности»	1440
325.	Султанов А.М. «Стеганография в кибербезопасности казахстана»	1443
326.	Танатаров Е., Іргебай С., Султанов А. «WI-FI желісінде шақырылмаған қонақтарды автоматты түрде анықтау жүйесі»	1447
327.	Таубай М.Е. Раматуллаев Ә.А. «Фишинг: желідегі beef әдісі арқылы алдау және одан сақтану»	1452

СЕКЦИЯ 3 ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

		ПОДСЕКЦИЯ 3.1 АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ БИОЛОГИИ	
328.	Акимкара А.Б.	Гербарийдің ботаникалық зерттеулерде қолданылуы және гербарий қорындағы кеппе шөптің қалыптасу ерекшеліктері	1457
329.	Ақылбек А.	Астана қаласындағы ботаникалық бағының ландшафттағы <i>geranium sanguineum</i> биологиялық ерекшеліктеріне сипаттама беру	1459
330.	Әділхан Ж.	Мобильді байланыс пен қолданбалардың адамның мінез-құлқына әсерін анықтау	1463
331.	Базарбаева Қ.	Жасөспірімдерде девиантты мінез-құлықтың даму қаупі	1467
332.	Байдосова А.Б.	Методика использования игровых технологий на уроках биологии	1471
333.	Байдосова А.Б.	Актуальные проблемы современной биологии с использованием игровых технологий в образовании	1474
334.	Ғазизова Ә.	Сәулеленген егеуқұйрықтардың бүйректеріндегі морфофункционалдық өзгерістерді салыстырмалы бағалау	1477
335.	Еркін З.Б.	Биология сабақтарында оқушылардың сыни ойлау қабілетін жетілдіруде блум таксономиясын пайдалану	1482
336.	Жанабергенова	Кенеттен жүрек өлімі: генетикалық аспектілері	1486

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Таненбаум Э., Уэзеролл Д. Компьютерные сети. – 5-е изд. – СПб.: Питер, 2012. – 960 с. [https://kr-labs.com.ua/books/Tenenbaum_KS.pdf]
2. Шнайер Б. Прикладная криптография. Протоколы, алгоритмы и исходные тексты на языке С. – 2-е изд. – М.: Триумф, 2006. – 816 с. [https://kr-labs.com.ua/books/Bryus_Shnayer_-_Prikladnaya_Kriptografiya.pdf]
3. Лапонина О.Р. Основы сетевой безопасности. – Национальный Открытый Университет «ИНТУИТ», 2014. – 384 с [<http://master.cmc.msu.ru/files/Laponina-1.pdf>]
4. Kurose J., Ross K. Computer Networking: A Top-Down Approach. – 7th ed. – Pearson, 2017. –912p. [https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_44233/objava_64433/fajlovi/Computer%20Networking%20%20A%20Top%20Down%20Approach,%207th,%20converted.pdf]
5. Kali Linux операциялық жүйесі [<https://www.kali.org/get-kali/#kali-platforms>]
6. NMAP утилитасы [<https://nmap.org/download>]
7. Telegram әлеуметтік желісі [<https://web.telegram.org/>]

ФИШИНГ: ЖЕЛДЕГІ ВЕЕФ ӘДІСІ АРҚЫЛЫ АЛДАУ ЖӘНЕ ОДАН САҚТАНУ

Таубай М.Е. Раматуллаев Ә.А.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Астана, Қазақстан.

maditaubay04@gmail.com alimramatullaev@gmail.com

Аңдатпа

Бұл мақалада біз сілтеме арқылы шабуыл жасау түрлерін қарастырамыз. Біздің қарастыратындарымыз фишинг және ВеЕФ (Browser Exploitation Framework), сондай-ақ екеуінің өзара байланысын және осы қауіптерден қорғану әдістерін талдаймыз. Хакерлердің ВеЕФ-ті қалай өздеріне тиімді етіп пайдаланатынын және пайдаланушылар мен ұйымдардың осы шабуылдарға төтеп бере алатындай қандай қадамдар жасайтынын талқылаймыз.

Кілттік сөздер: фишинг, әлеуметтік инженерия, ВеЕФ, интернет қауіпсіздігі, киберқауіп, қорғаныс әдістері.

1. Кіріспе

Интернеттегі қауіптер күн сайын күрделене түсуде, ал киберқылмыскерлер пайдаланушылардың жеке деректерін алу үшін жаңа әдістерді қолдануда. Солардың ішінде ең көп тарағаны – **фишинг**. Бұл – алаяқтықтың кең таралған түрі, оның көмегімен қаскүнемдер логиндер, парольдер, банк карталарының деректері сияқты маңызды ақпаратты қолға түсіреді. Сонымен қатар, **ВеЕФ (Browser Exploitation Framework)** құралы веб-шолғыштардың осалдықтарын пайдаланып, шабуылдаушыларға қосымша артықшылықтар береді.[1]

Фишингтің қаупі

Фишингтің басты қаупі – оның адамдарды алдау арқылы жүзеге асуы, сондықтан одан толық қорғану қиын. Компаниялар ақпараттық қауіпсіздік бойынша оқыту жүргізсе де, алаяқтар өз әдістерін жетілдіріп отырады.

Фишингтің тағы бір қатері – құпия деректердің қолды болуы. Егер **логин мен құпиясөз** ұрланса, қолданушы аккаунтынан айырылуы мүмкін. **Банк картасының мәліметтері** түссе, алаяқтар қаржыны иемденуге тырысады. Ал жеке ақпарат көбіне **үшінші тараптарға сатылады, интернетте жарияланады** немесе **қосымша шабуылдарға қолданылады**. [2]

Бұл мақалада фишинг түрлері, ВеЕF-тің жұмыс істеу принциптері және осындай шабуылдардан қорғану әдістері қарастырылады.

Фишинг түрлері және әдістері

Фишинг – кибершабуыл түрі, онда зиянкестер пайдаланушыларды құпия сөздер, несие картасы деректері немесе корпоративтік жүйелерге қол жеткізу сияқты құпия ақпаратты беру үшін алдайды. Фишинг әлеуметтік инженерияға негізделген: шабуылдаушылар жалған электрондық хаттар, веб-сайттар немесе әлеуметтік медиа хабарламалар жасау арқылы сенімді адамдар немесе ұйымдар ретінде жасырылады.[3]

1. **Email-фишинг** – Фишерлер жалған электрондық хаттарды жібереді, пайдаланушыларды алдап, оларды зиянды сілтемеге өту сияқты жеке ақпаратты ашуға тырысады. [3]

2. **Spear phishing (нысаналы фишинг)** – бұл әдеттегі фишингтің жекелендірілген нұсқасы. Жаппай жіберудің орнына зиянкестер белгілі бір адамдарды немесе компанияларды таңдайды. Олар өз хабарламаларын мүмкіндігінше сенімді және сенімді ету үшін әлеуметтік желілер немесе басқа қол жетімді көздер арқылы өз мақсаттары туралы ақпаратты алдын ала жинай алады. [3]

3. **Vishing (Voice phishing)** – бұл телефон қоңыраулары арқылы жасалатын фишинг. Алаяқтар пайдаланушыларға қоңырау шалып, банк карталарының құпия деректерін, жүйелерден логиндерді немесе басқа ақпаратты алу үшін банк, қауіпсіздік, техникалық қолдау қызметкерлерімен таныстырады. Көбінесе шабуылдаушылар нөмірлерді ауыстыру технологиясын қолданады, бұл сізге сенімді ұйымдардың қоңырауларына ұқсас қоңыраулар жасауға мүмкіндік береді. [3]

4. **Smishing (SMS phishing)** – бұл алаяқтар SMS хабарламаларын қолданатын фишингтің бір түрі. Электрондық пошта алаяқтығы сияқты, шабуылдаушылар мәселені шешу үшін сілтемеге өтуді немесе нөмірге қоңырау шалуды ұсынатын жалған хабарламалар жібереді. [3]

5. **Whaling** ("үлкен балықты" аулау) – бұл компанияның жоғары лауазымды тұлғаларына бағытталған spear-фишингтің бір түрі: мысалы, бас және қаржы директорлары. Шабуылдар мұқият ойластырылуы мүмкін, өйткені мұндағы ставкалар әлдеқайда жоғары.[3]

Мақалада ВеЕF және оның қолданылуын қарастырылды, айта кетсек ВеЕF (Browser Exploitation Framework) – веб-шолғыштардың осалдықтарын анықтау және оларды пайдалану үшін жасалған құрал. Бастапқыда бұл фреймворк ақпараттық қауіпсіздік мамандары үшін тестілеу мақсатында әзірленсе де, кейіннен оны хакерлер мен алаяқтар да белсенді қолдана бастады.

ВеЕF қалай жұмыс істейді?

1. **Жәбірленушіні шабуылға ұшырату** – пайдаланушы зиянды сілтемеге өтеді немесе шабуылдаушы арнайы код енгізілген сайтқа кіреді.

2. **Шолғыштың осалдығын пайдалану** – ВеЕF арқылы шабуылдаушы пайдаланушының браузеріне қосылып, оған түрлі командалар жібере алады.

3. **Деректерді ұрлау** – шабуылдаушы құрбанының сессия мәліметтерін, cookie-файлдарын, сақталған парольдерін және басқа да жеке ақпараттарын жинай алады.

4. **Құрылғыны басқару** – кейбір жағдайларда шабуылдаушы жәбірленушінің құрылғысын қашықтан бақылап, веб-камераны қосу, пернетақта әрекеттерін тіркеу және сайттарға автоматты түрде қайта бағыттау сияқты әрекеттерді орындай алады.[4]

Қорғаныс әдістері

Зерттеу барысында келесі қорғаныс әдістері қарастырылды:

1.Браузер қауіпсіздігін қамтамасыз ету

- **Браузерді жаңарту:** зерттеу кезінде браузердің соңғы нұсқасын пайдалану қажеттілігі талданды. Сонымен қатар, осалдықтарды жоятын патчтарды уақытылы орнатудың маңыздылығы атап өтілді.

2. Желілік қауіпсіздікті күшейту

- **VPN және прокси-серверлерді қолдану:** IP-мекенжайды жасыру және қосымша шифрлау деңгейін қамтамасыз ету арқылы желілік қауіпсіздікті арттыру әдістері зерттелді.

- **Қауіпті сайттарды бұғаттау:** желілік әкімшілеу құралдарын пайдалану арқылы белгісіз немесе күдікті сайттарға кірудің алдын алу мүмкіндігі қарастырылды.

3. Зиянды скрипттерден қорғау

- **JavaScript-ті шектеу:** зерттеу барысында белгісіз сайттарда JavaScript-ті өшіру әдістері қарастырылып, тек сенімді көздерден ғана скрипттерді орындауға рұқсат беру қажеттілігі анықталды.

- **Қауіпті браузер сессияларын болдырмау:** HTTPS қосылымдарын ғана пайдалану және белгісіз Wi-Fi желілерінде жұмыс істемеу арқылы қауіпсіздікті қамтамасыз ету жолдары қарастырылды.

4. Қолданушыларды оқыту және қауіпсіздік мәдениетін дамыту

- **Киберқауіпсіздік бойынша оқыту:** ВеЕF және басқа браузерлік шабуылдар туралы ақпараттандырудың маңыздылығы зерттелді. Сонымен қатар, қауіпсіздік саясатын енгізу қажеттілігі қарастырылды.

- **Ескертулер мен тестілеу:** персоналға әлеуметтік инженерия шабуылдарын анықтау бойынша тренингтер өткізу және браузерлік осалдықтарға тест жүргізу әдістері зерделенді.

Зерттеу нәтижесінде жоғарыда аталған қорғаныс шараларының тиімділігі талданып, оларды тәжірибеде қолдану мүмкіндіктері қарастырылды.[5]

Тәжірибелік жұмыс:

```
root@kali ~ # ./beef
[13:50:38][*] Browser Exploitation Framework (BeEF) 0.5.4.0
[13:50:38] |   | Twitter: @beefproject
[13:50:38] |   | Site: https://beefproject.com
[13:50:38] |   | Wiki: https://github.com/beefproject/beef/wiki
[13:50:38][*] Project Creator: Wade Alcorn (@WadeAlcorn)
[13:50:38][*] BeEF is loading, wait a few seconds ...
[13:50:40][*] 7 extensions enabled:
[13:50:40] |   | XSSRays
[13:50:40] |   | Requester
[13:50:40] |   | Proxy
[13:50:40] |   | Network
[13:50:40] |   | Events
[13:50:40] |   | Demos
[13:50:40] |   | Admin UI
[13:50:40][*] 393 modules enabled.
[13:50:40][*] 2 network interfaces were detected.
[13:50:40][*] running on network interface: 127.0.0.1
[13:50:40] |   | Hook URL: http://127.0.0.1:3000/hook.js
[13:50:40] |   | UI URL: http://127.0.0.1:3000/ui/panel
[13:50:40][*] running on network interface: 10.0.2.15
[13:50:40] |   | Hook URL: http://10.0.2.15:3000/hook.js
[13:50:40] |   | UI URL: http://10.0.2.15:3000/ui/panel
[13:50:40][*] HTTP Proxy: http://127.0.0.1:8080
[13:50:40][*] RESTful API key: 7e11085387c1253040c88fd9ecads13bae3d52b
[13:50:40][*] BeEF server started (press control+c to stop)
```

1-сурет: ВеЕF серверін іске қосу

Бұл суретте біз Kali Linux терминалын ашып ВеЕF серверін іске қосу процесін көрсетеміз. **Hook URL:** Бұл URL-ге кірген браузер. Бұл браузерге шабуыл жасауға мүмкіндік береді. **UI URL:** Бұл ВеЕF басқару панеліне кіру үшін қолданылатын сілтеме. **HTTP Proxy:** ВеЕF басқа жүйелердің трафигін бақылауға арналған прокси қызметін де іске қосады. **RESTful API:** ВеЕF API арқылы сыртқы қосымшалардан командаларды орындауға мүмкіндік береді. Біз **ctrl** батырмасымен **UI URL** деп тұрған сілтемеге басамыз. Содан бізді сайтқа жібереді.

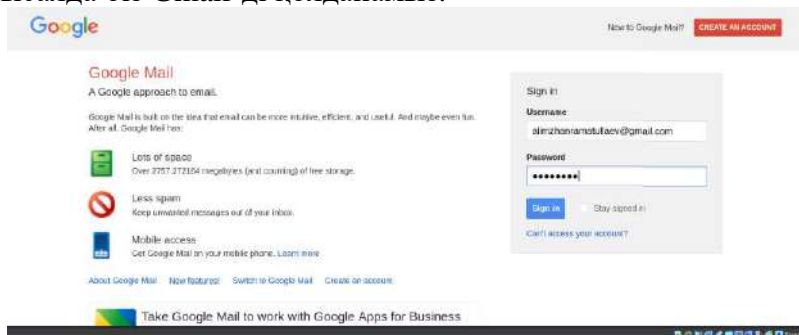
2-сурет: VeEF басқару панеліне кіру

Бұл суретте VeEF басқару панелінің кіру беті көрсетілген. Бұл жерде біз логин мен құпия сөзімізді теріп жүйеге кіреміз.

3-сурет: VeEF басқару панелі

VeEF басқару панелінің негізгі интерфейсі көрсетілген. Осы жерде бізге жүйеге кірген адамның IP адресі көрсетіледі. Содан кейін біз браузерге қосылған модулі бар терезені басып, Командалар және әлеуметтік инженерия қалтасынан Pretty Theft табыңыз және Орындау батырмасын басыңыз. Фишингтің әртүрлі әдістері бар, мысалы Facebook, LinkedIn және басқалары. Бұл мысалда біз Gmail-ді қолданамыз.

4-сурет: Фишинг (Pretty Theft модулі)

Бұл суретте жалған Google Gmail беті көрсетілген. Браузерде gmail почтасына кіру терезесіне ұқсайтын жалған форма пайда болады. Пайдаланушыдан электрондық пошта мен құпия сөзді енгізу сұралады. Бұл VeEF-тің **"Google Phishing"** модулі арқылы жасалған. Егер пайдаланушы логин мен құпия сөзін енгізсе, олар VeEF басқару панеліне жіберіледі.

id	date	label
0	2025-03-25 10:08	command 1
1	2025-03-25 10:09	command 2
2	2025-03-25 10:17	command 3

Command results
1 data: result=Username: alimzhian@gmail.com Password: 12345678

5-сурет: Командалар және ұрланған деректер

ВеЕF басқару панеліндегі **Командалар** қойындысын көрсетеді. "**Module Tree**" : Мұнда браузерге жіберуге болатын әртүрлі шабуыл модульдері бар. Мысалы, "Pretty Theft," "TabNabbing," "Google Phishing" және т.б.

Қорытынды

Менің ойымша, қазіргі таңда фишинг – ең қауіпті кибершабуылдардың бірі болып табылады. Оны ВеЕF сияқты құралдар одан әрі күшейтіп, жеке адамдарға ғана емес, ірі ұйымдарға да зор зиян келтіруі мүмкін. Қорытындылай келе ВеЕF – браузер осалдықтарын пайдаланып, құрылғыны қашықтан басқаруға мүмкіндік беретін қауіпті құралдардың бірі. Бұл әдіспен шабуылдаушылар пайдаланушының сеансын бақылап, зиянды әрекеттерді орындай алады. Сондықтан ВеЕF шабуылдарынан қорғандың ең тиімді жолы – үнемі қырағылық танытып, қауіпсіздік шараларын дер кезінде қолдану. Әрбір қолданушы өз құрылғылары мен жеке деректерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін интернеттегі қауіпсіздік ережелерін сақтап, қауіпсіздік жүйелерін жаңартып отыруы қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Митюков Е. А., Затонский А. В. Модель обнаружения фишинговых атак на основе гибридного подхода для защиты автоматизированных систем управления производством // Вестник ЮУрГУ. Серия: Компьютерные технологии, управление, радиоэлектроника. 2020. №2 <https://cyberleninka.ru/article/n/model-obnaruzheniya-fishingovyh-atak-na-osnove-gibridnogo-podhoda-dlya-zaschity-avtomatizirovannyh-sistem-upravleniya-proizvodstvom>
2. Фишинг: ловись рыбка большая и маленькая [электронный источник, дата просмотра 19.05.2021] <https://habr.com/ru/companies/pentestit/articles/558138/>
3. <https://blog.skillfactory.ru/что-такое-fishing/> Какие бывают типы фишинга?
4. **Ronak Sharma, Phishing Attack Sample** [электронный источник, дата просмотра 19.03.2025] \\ <https://medium.com/@ronak.d.sharma111/phishing-attack-sample-8ff1260c680c>
5. Фишинговые письма: как их распознать и не стать их жертвой [//https://www.kaspersky.ru/resource-center/preemptive-safety/phishing-prevention-tips](https://www.kaspersky.ru/resource-center/preemptive-safety/phishing-prevention-tips)